

MESTRE DE CAPÇALERA

Escrits essencials d'educació

A càrrec de Toni Giménez i Fajardo

ESTAR COM GAT I GOS

Sobre l'adolescència

La joventut té el temperament viu, però el judici dèbil.
Homer

*En la adolescència i primera joventut, la majoria de joves,
encara que siguin persones íntegres i decents,
els fa vergonya dir "sí" si la resta del grup diu "no".*
Martin Luther King

Adolescent i adult provenen de la mateixa paraula *adolescere* que significa créixer i desenvolupar-se. L'adolescent és el que encara s'està desenvolupant, està creixent; l'adult és el que ja està desenvolupat, que no vol dir que sigui madur.

L'adolescència és un període de la vida humana en què l'ésser humà d'edats compreses entre els 11-12 anys fins els 18 anys posa en dubte tot el que procedeix de les persones adultes. Es vol canviar el món, es busca la màxima llibertat, es posa constantment a prova a si mateix i realitza actes perillosos. La forma de comportar-se, de sentir, de pensar i de fer són un reflex de com se senten els adolescents alhora que un reflex de la pròpia societat. És un període difícil, tant per a les noies i els nois com per a les seves mares i pares. L'adolescència és utòpica (trencar amb tot: no lloc, no norma, no llei; fes el que et dicta el cor). És un temps de màxima socialització, força sexual, intel·lectual i física, però també és una edat molt sensible i influenciable. Una etapa de desobediència, de reafirmació del jo personal, sempre en relació al grup, per trobar el propi lloc en la societat, d'alliberar-se del món adult (normes i imposicions). És l'edat de la mandra i de la rebel·lia: indisciplina, absentisme, conflictes, mala educació... Encara que s'ha trobat alguna cultura en què l'adolescència no dona problemes.¹ La droga i l'alcohol i els actes delictius hi són propers. Fins i tot l'especulació, l'explotació, l'assetjament, el sotmetre l'altre són símptomes clars d'una societat que viu només pensant en l'ara, en la riquesa i felicitat personal, sense importar el futur ni els altres. I curiosament, és una edat idònia per a les inquietuds filosòfiques, per somniar, per treballar en voluntariat. Aprofitar aquestes ganes de trencar esquemes i de llibertat per ajudar a persones amb problemes, en situacions sociopolítiques difícils... Un moment per trobar-se un mateix a partir d'imitacions i admiracions cap a altres. Es troben en dos pols oposats: infància perduda; adultesa no compresa. L'adolescent tracte de comprendre's a si mateix, se sent perplex per les contradiccions dels seus sentiments i conducta. Si obeeix l'adult és bàsicament per por a ser castigat, encara que sempre procurarà mantenir el seu orgull i l'estatus davant del grup. Es busca la seguretat interior a través de perills externs, els actes antisocials responen a relacions familiars insatisfactòries. Si l'adult no accepta les seves amistats, ho entendrà com que no se l'accepta a ell i se n'allunyarà.

En el fons, és una reafirmació del jo, que primer es dona als tres anys, encara que en aquesta edat es troba en estat pur, mentre que a l'adolescència es fa en relació al grup i amb una clara influència social. És un ritual de pas necessari per

deixar la infància. L'adolescència ha anat avançant d'edat amb el pas del temps, els primers trets preadolescents ja es donen actualment als 9-10 anys. Si volem una adolescència més tranquil·la hi hauria d'haver límits i poca sobreprotecció durant la infància. Això, actualment, és tot el contrari: hi ha un excés de permissivitat.

És l'edat del narcisisme que substitueix el referent religiós fins i tot la figura del pare per l'ídol musical, esportiu o de cinema. Culte al cos (d'aquí els gimnasos, les dietes, els llibres d'autoajuda, el sexe...). Busca la continua autosatisfacció, és manipulador, imposa la seva visió del món, amb sistema de valors oscil·lant, sense sentit de culpa, arrossega la seva adolescència, no estableix llaços afectius sòlids, promiscu en les relacions.² La persona narcisista està pendent del seu jo, no vol responsabilitats.³ En aquestes edats es necessiten ritual de pas; que s'adonin que ja no són nens.⁴ Els adolescents estan en un moment màxim de socialització, força sexual, intel·lectual i física, mentre que els pares ja van de capa caiguda fins i tot de desencís i desinterès. L'adolescent és algú que s'està traient el carnet de conduir la pròpia vida.⁵ A nivell educatiu es tracte d'equilibrar llibertat i autonomia. El que més fomenti la pertinença al grup és el carrer.⁶ Les mares i els pares haurien d'anar construint el codi amb el que la seva filla o fill xifra el missatge que ens adreça.⁷

En l'adolescència la música és cabdal, un pal de paller de la seva vida, del seu món emocional i del seu món relacional: summament terapèutica. No hi ha res que separi adolescents i joves dels adults que la música que escolten.⁸ És difícil trobar algun pare li hagi agradat mai la mateixa música que els seus fills adolescents.⁹ La carrera artística d'un cantant famós acabaria d'una manera fulgurant en el moment en què als pares i mares els agradés la música que interpreta per als seus fills adolescents i joves?¹⁰

És una edat molt sensible i influenciable i si per bona sort poden trobar en la lectura una forma d'aïllament còmode, no l'abandonaran mai. No es tracte de llegir per llegir, sinó d'identificar-se amb els personatges; lectura de ficció, sobretot.

Que tinguin algun treball és important perquè abandonen activitats més perilloses, han de pensar a fer-ho bé.¹¹ També els podem oferir responsabilitats concretes. És una manera de preparar-se pel món laboral perquè les hauran d'assumir.

A nivell biogènic, tenim el que hem heretat dels pares i el temperament; a nivell psicogènic tenim la vivència a nivell inconscient, el caràcter i la personalitat; i a nivell sociogènic, tenim allò transmès per la societat, els valors i els rols que assumim.

He destil·lat algunes de les principals característiques pròpies de l'adolescència acompanyades de recomanacions.

REALITAT ADOLESCENT I COM ACTUAR

— HI HA DOS POLS: INFÀNCIA PERDUDA; EDAT ADULTA NO COMPRESA.

Això crea tensió i porta a baralles constants.

Cal ser molt conscients de la seva realitat, fer-los costat. Ja sabem que es reboten dels adults, però cal estimar-los per sobre de tot, més enllà de les paraules, els insults o les seves reaccions enèrgiques.

— TRACTE DE COMPRENDRE'S A SI MATEIX/A.

Sent perplexitat entre els seus sentiments i la seva pròpia conducta.

Tenir moltíssima paciència. Ha de saber que sempre hi som.

Atendre i entendre el seu malestar perquè ens necessita.

Al darrere de tot això hi ha una persona que pateix.

Els adults estem obligats a posar-nos a la seva pell.

— ES NEGA A OBEÏR QUAN LES ORDRES VÉVEN D'UN ADULT.

Si de vegades obeeix és per por a ser castigat/da.

Enlloc de donar ordres, és millor donar motius i raons.

- BUSCA LA SEGURETAT INTERIOR A TRAVÉS DE PERILLS EXTERNS.
En l'adolescència el lòbul prefrontal del cervell, que és el que regula l'autocontrol, no ha madurat del tot, per això no es té el sentit del perill ni es valoren els riscos.
Una opció és que tinguin una ocupació o una responsabilitat que els agradi i així abandonaran les activitats més perilloses.
- REBUTJA ELS DISCURSOS I ELS CONSELLS.
Per als adolescents, les mares i els pares sempre estan "fets a l'antiga".
Comunicació: diàleg constant i raonament.
- RECLAMA LLIBERTAT (EMANCIPACIÓ).
*Escoltar atentament els seus arguments i llegir entre línies.
Donar autonomia, llibertat i confiança, tot "mirant-lo/la de reüll".
Equilibrar obligacions i recompenses.*
- ALTERNA PERÍODES D'APATIA I D'EUFÒRIA.
Busca l'equilibri d'ambdós aspectes; seny i rauxa.
És l'edat de la mandra, la indisciplina, l'absentisme, els conflictes...
Que assumeixi responsabilitats familiars.
- DESTRUEIX EL QUE HA CONSTRUÏT.
Cal destruir per tornar a construir.
Cal ajudar-los a posar-se en dubte.
- CONDUCTA EXTERNA APARENTMENT FREDA I HOSTIL.
És una autodefensa per equilibrar un interior vulnerable.
L'adolescent reflexiona diferent que l'adult. L'adult diferencia entre la vida i la seva capacitat per veure com passa. L'adolescent no ho diferencia perquè ell mateix és la pròpia vida. Això el fa vulnerable i fràgil. Les xarxes socials encara els deixen més despulats davant de com saber gestionar els seus sentiments bo i sabent que estan molt enganxats als mòbils i a les relacions *on-line*.
S'identifica plenament amb personatges de pel·lícules i llibres, en especial, de ficció.
Cal deixar que es tanqui a la seva habitació, necessita intimitat, soledat i distància envers l'adult de qui exigeix coherència entre el dir i l'actuar.
- CONTINUS CANVIS DE ROBA I D'IMATGE.
Busca la seva identitat perquè sent insatisfacció i inseguretat.
L'adolescent se sent desconcertat, té molta vergonya del que diran els altres, fins i tot del propi cos (canvi constant de forma de vestir-se, de pentinar-se...), la seva autoestima de seguida es pot sentir ferida i davant d'una dificultat es troba mancat d'eines i estratègies per trobar la solució.
Fer-li reflexionar cada canvi que fa ni que sigui de manera passatgera.
- ACTES ANTISOCIALS.
Necessitat de fer-se veure i sentir fent allò que està prohibit.
També pot ser degut a relacions familiars insatisfactòries.
Com que els costa escoltar, escriure'ls una carta, un e-mail, un whatsapp; així ho rellegeixen.
- TROBA EN EL GRUP UN REFORÇAMENT D'AUTOESTIMA I SEGURETAT.
Adopta els hàbits del grup per reafirmar-se i mantenir el seu estatus dins d'ell.
Trobar el seu lloc en la societat i alliberar-se de les normes i imposicions dels adults. No hi ha res que fomenti més la relació de grup que el carrer i els àpats.
Acceptar-ho i "vigilar" que la seva relació amb el grup sigui positiva i no perillosa.

- IDEALISME, COMPROMÍS I VOLUNTARIAT.
Cal veure-ho com una part gratificant d'aquest període.
Tenen un potencial enorme que bull dins seu.
Si els adults ho valorem i ho positivem, hi guanyem tots.
- EVITAR FRASES COM: "Quan jo tenia la teva edat"; "Mira la teva germana"...
- ESTABLIR NORMES I LÍMITS BEN CLARS.
S'estableixen i no es negocien.
- NEGOCIAR ELS CÀSTIGS.
*Si n'hi ha d'haver, cal fer-ne una bona gestió i no un ús desproporcionat.
Més que càstigs hauria de ser una reducció de privilegis. Si arriba a casa més tard de l'hora que li hem posat com a límit, per exemple, retallar l'hora de tornada.*
- NO JUTJAR A LA LLEUGERA NI FER MASSA PREGUNTES.
*Si tenen un atac d'ira, dir-los: "Enfadats no podem parlar en aquest moment" (que aprenguin a resoldre els problemes sense violència).
Si contesten malament, no fer-ho també nosaltres, mantenir la calma.
El respecte és sagrat. Dir-los: "No m'agrada que em parlis així" (i deixar-los una estona fins que s'asserenin).
Si no volen estudiar, veure les causes i motius; compartir deures i feines.*
- ACCEPTAR LES SEVES AMISTATS.
*Si no ho fem, entendrà que no se l'accepta i s'allunyarà de nosaltres.
Realitzar activitats familiars/grupals amb les seves amigues i amics.*
- ESCRIURE-LI CARTES.
Habitualment no volen escoltar, però si que els agrada llegir quelcom tan proper, a més a més, la carta la poden rellegir tantes vegades com vulguin.

Novembre 2025.

Trobareu els articles anteriors a l'apartat [Articles](#) de la meva pàgina web.

¹ Això ho havia estudiat de prop l'antropòloga Margaret Mead (Philadefia, 1901-New York, 1978):
quan no hi ha manca de llibertat sexual ni de relació tensa entre pares i fills.

² Armando de Miguel, *Los narcisos. El radicalismo cultural de los jóvenes*, Barcelona: Kairós, 1979: 14.

³ Juan González-Anleo, *Los hijos: cómo ven a sus padres*, Madrid: Vidamayor, 1981: 48.

⁴ Juan González-Anleo, *Los hijos: cómo ven a sus padres*, Madrid: Vidamayor, 1981: 99.

⁵ Jaume Cela, Juli Palou, *Va de mestres*, Barcelona: Rosa Sensat, 2004: 108.

⁶ Gianfranco Zavalloni, *La pedagogía del caracol*, Barcelona: Graó, 2011: 163.

⁷ Juan González-Anleo, *Los hijos: cómo ven a sus padres*, Madrid: Vidamayor, 1981: 102.

⁸ Bill Cosby, *Ser padre*, Madrid: Urano, 1986: 127.

⁹ Bill Cosby, *Ser padre*, Madrid: Urano, 1986: 128.

¹⁰ Bill Cosby, *Ser padre*, Madrid: Urano, 1986: 133.

¹¹ Francesco Tonucci, *Cuando los niños dicen basta*, Madrid: Fundación Germán Sánchez Ruipérez, 2003: 41.